

seyn»; «ira --- rent hom enaxí com embriac e exit de son *seny*»; Lluïl (*Merav* II, 56, 57; IV, 12). Així es podia arribar també a una acc. purament intel·lectual (pensament eficient): «ell pensà en fer mal al infant, e en aquell mal despès son *sen*», *Senescal d'Egipte* (NCL XLVIII, 148); acc. més reforçada en l'it. *senno*, clàssic o antic («molto operò col *senno* e colla mano», Tasso, *Gerusalemme Liberata*); i no menys en les llengües germàniques, alem, neerlandès etc. Inclinant-se de la banda del judicar: «no vull qu'a me, Jacme Marc, / sia notat que tot lo faix me carc / --- / mas, al meu *seny*, jo l'he mas ampliat» (c. 1400, *Rev Val Fil* VI, 6, cf. ací I, 236b54).

D'altra banda tot seguit apareix l'acc. dominant en tota la vida de la nostra llengua, relativa a l'art de viure prudentment. Com l'usen els pares moderns, ja l'usava Lluïl adreçant-se als fills: «abstinència te darà usament de rahó, e dar-t'à consciència e *seny*» (*Do. Pu*, Gili, p. 148). Que igualment es prenía per la cara negativa: «la muyller pendràs que no saps si és *seny* o orada, si golosa o no, si nodrida o laminera, si ben regent o làdria ---», Eiximenis (*Dones*, § 31, 29v1.24). encara que contraposat a *orada*, ho reprèn amb *ben regent* (veg *regir*, REI) mostrant que deu pensar sobretot en honradesa i prudència en administració i despeses. En fi, en una alta síntesi re-batejà A. March la seva amada: *Plena-de-Seny* (XVII, 8a ---).

D'altra banda pot referir-se a la consciència, a l'existència de percepció: s'havia desmaiàt però «Aloma hac recobrat son *seny*», va tornar en si (*Blanq.* I, 88.10). I per aquest costat és on aviat es mostra la superposició del significat amb el del ll. *sensus* de la llengua escrita, no sense enllaç amb el sentit hereditari de conducta: «una dona dix que mellor *seyn* seria que retessen Nathana, que si totes murien», *Blanq.* (I, 132 13).

També pot ser que, identificant-se més amb el llatí, i usant-se en singular, es refereixi a idees de significació. Sigui en termes lèxics: «Rhetòrica ensenya-ho: consira specials coses segons lo *seny* del nom, e segons la veu solament» en la versió catalana del *Libre dels Ensenyaments*, S. XIV, allà on Brunetto Latini havia escrit en l'original francès «selonc le *sens* dou nom» (*BABL* II, 208); sigui més literàriament: «guarda lo *seny* istorial e après lo alegòric» (*Alb Bret*, 611); i hi ha part de les dues coses quan L. d'Aversó defineix *seny* en tant que «causa del llenguatge» i «de l'escriptura», (*Torcmany* I, 31, 236).

En nombre plural i, amb valor àmpliament sensitiu, apareix tot sovint aplicat a les potències de l'home: «Sàpies, ànima mia --- que l teu spos --- ha t ornada de *senys* forans, ha t il·luminada de saviesa», Ant. Canals (*Arra de Anima*, NCL, 148); «Charitat me forsa i ley me insita / loar lo misteri de l'Eucharistia / — lo poc exercici los *senys* me desvia, / en loc baix me posa i l desig limita», Fc. Prats (a. 1487, *BiEscrBal.* II, 156 183).

En fi, en plural es concretava a la denominació de les cinc potències sensorials: «invisible als *senys* corporals», «usar dels 5 *senys* corporals», *Blanq* (NCL III, 163.12; I, 163.11); «no podia atrobar compliment

de delit a negun del cinc *senys* corporals», *Merav* (Ag. II, 290 1f.); «hom ha cinc *senys*, los quals són veer, oir, odorar, gustar, sentir», id. (NCL III, 16); «mas los 5 *senys* corporals sovint menten», *Do. Pu* (Gili, p. 63, i 62 etc.); «cinc *senys* corporals, ço és ---», *Breviari d'Amor* (context en *DBal*, s. v. *flayar*); «--- / que ls cinc *senys* corporals perdí / ---», Bernat Metge (*Fort*, 80.14); «los nostres cinc *senys*», Joan Scrivà (34, fi S. xv). I ja Cerverí compongué «Lo Vers dels cinc *senys* naturals» (9/85).

Completarem l'estat de coses medieval, si hi afegim que també pot indicar la direcció («a contrari *seny*», *Blanq* III, 116.22); i remetent, per a *sen*, a 1325, a Finke, *Acta Ar* (III, 469); *senys*, *Blanq* III, 140 18; *seny* 'sentit', StVicentF (*Serm* I, 232 4).

Seny ha restat una constant en el vocabulari de la nostra llengua; i, essent cosa tan estudiada, tan usual i tan comentada, no ens cal detallar-ne les aplicacions ni els usos fraseològics en la llengua moderna. Potser només subratllar que, en literatura, no ha quedat concretat a l'acc. de prudència o bona manera de viure, car també se n'han servit els millors escr. moderns en les semblants al contingut semàntic medieval. Adhuc en la capacitat íntima de percebre: «Ella és la dansa, si li plau dansar, / i com que del dansar n'és tan amiga, / el meu *seny* la veu, sempre, que graciosament / ondula el seu bell cos sense fadiga, / com creat en l'encís del moviment», Maragall (*Haidé*, I, v. 10); «Oh Catalunya' nostra mare aimada, / viurem fidels al *seny* del teu amor, / si cal morir, servant la flor sagrada, / caurem contents bo i estrenyent-la al cor», Maragall (*Nostra bandera*, cf. Coromines, *D m Comerç amb M* I, 21; O. C., 1143a). 'Humor pregon de l'esperit vital': «L'escurçament del dia ha portat una mena de *seny* melangiós ---», JoCarner (*Les Bonhomies*, 133).

I sobretot subjectiu, no tant objectiu: «avesar el nostre poble a sentiu parlar en català i en catalanista, amb un *seny*, que no exclòia l'emoció cordial, de les seves aspiracions a una vida millor i més justa», judici de Pous i Pagès sobre «Pere Coromines i el seu temps» (*Rev. de Catalunya*, febrer 1940, 151)

Potser enlloc no ho trobaríem tant com en l'obra d'aquest, que l'usa sovint amb el valor de 'sentit, índole': en el definidor prefaci de les *Normes Ortogràfiques* (gener de 1913), que redactà ell i signaren junts Fabra i l'I. E. C.: «El respecte del *seny* pregon de la nostra llengua --- ha inspirat als membres de l'I. E. C. ---», «una tradició literària de grafies generalment admeses, que foren graciós expressió del *seny* de la nostra llengua», «hi ha en aquestes normes ortogràfiques un *seny* que va afirmant-se --- per si sol, entremig de la més gran diversitat de formes»; 'sentit cardinal orientador': «entreguarda el camp de cap a cap, perquè el solc parteixi la terra amb *seny* segur» (inèdit de *Cartes d'un visionari*, p. p. *Diaris i Records* II, a. 1918); 'sentit polític': «Maura va renovar amb un *seny* de superficial austeritat l'escepticisme conservador», *La Tràgica Fi de Miguel de Unamuno* (1937, II, § 2).

Documentem només que el mot resta viu i vivaç